

Norges Høyesteretts ankeutvalg – Kjennelse.

- INSTANS:** Norges Høyesteretts ankeutvalg – Kjennelse.
- DATO:** 2011-04-14
- PUBLISERT:** HR-2011-824-U
- STIKKORD:** Offentlig gjengivelse av frifinnende straffedom. Domstoloven § 124 og § 130 første ledd bokstav a.
- SAMMENDRAG:** Lagmannsretten hadde forbudt offentlig gjengivelse av rettsavgjørelse hvor tiltalte under dissens ble frifunnet for overtredelse av straffeloven § 193 første ledd. Ankeutvalget viste til at det skal sterke grunner til for å gjøre unntak fra hovedregelen i domstoloven § 124 om offentlig gjengivelse av rettsavgjørelser, jf. også EMK artikkel 6 nr. 1 og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 14 nr. 1. I denne saken var saksforholdet allerede kjent fra tingrettsavgjørelsen. Lagmannsrettens avgjørelse ble ikke funnet å gi slik ny informasjon som kunne tilsi at saken kunne unntas i medhold av domstoloven § 130 første ledd bokstav a om hensynet til privatlivets fred. Ankeutvalget avsa enstemmig kjennelse for at rettsavgjørelsen kunne gjengis offentlig etter at bestemte deler av dommen var anonymisert. (Sammendrag ved Lovdata)
Henvisninger: [LOV-1902-05-22-10-§193](#) (Strl), [LOV-1915-08-13-5-§124](#) (DI), [LOV-1915-08-13-5-§130](#) (DI), [LOV-1999-05-21-30-EMK-A6](#) (Menneskerettsloven), [LOV-1999-05-21-30-SP-A14](#) (Menneskerettsloven)
- SAKSGANG:** Gulating lagmannsrett kjennelse 18. februar 2011 – Høyesterett HR-2011-824-U, (sak nr. 2011/542), straffesak, anke over kjennelse.
- PARTER:** Stavanger Aftenblad.
- FORFATTER:** Gjølstad, Stabel og Noer.

Henvisninger i teksten: [FOR-2001-07-06-757-§9](#) , [LOV-1981-05-22-25-§28](#) (Strpl), [LOV-1999-07-02-64-§4](#) (Helsepersonelloven), [LOV-1999-07-02-64-§67](#) (Helsepersonelloven)

- (1) Saken gjelder spørsmål om forbud mot offentlig gjengivelse av lagmannsrettens frifinnende dom i straffesak.
- (2) A ble ved Jæren tingretts dom 7. mai 2010 idømt en bot på 20 000 kroner for overtredelse av helsepersonelloven § 67, jf. § 4. Han ble videre dømt til å betale B 25 000 kroner i erstatning for ikke-økonomisk skade. Han ble, under dissens, frifunnet for overtredelse av straffeloven § 193 første ledd.
- (3) Tingretten forbød i medhold av domstoloven § 130 første ledd bokstav a offentlig gjengivelse av hele dommen. Domsslutningen var tilgjengelig i anonymisert form, jf. domstoloven § 130 første ledd tredje punktum.

Stavanger Aftenblad ba om innsyn i dommen, og tingretten avsa 9. juli 2010 kjennelse om at dommen kan gjengis offentlig i anonymisert form. Etter anke fra A, avsa Gulating lagmannsrett 19. oktober 2010 kjennelse hvor tingrettens dom, med unntak for enkelte nærmere angitte opplysninger, kan gjengis offentlig i anonymisert form.

(4)

Påtalemyndigheten anket den frifinnende delen av tingrettens dom til Gulating lagmannsrett. Etter begjæring fra A avsa lagmannsretten 28. januar 2011 kjennelse om lukkede dører og referatforbud under ankeforhandlingen. En omgjøringsbegjæring fra Stavanger Aftenblad ble ikke tatt til følge. Ved lagmannsrettens dom 11. februar 2011 ble tiltalte frifunnet for overtredelse av straffeloven § 193 under dissens.

(5)

Stavanger Aftenblad fremsatte etter domsavsigelsen krav om offentliggjøring av dommen. Gulating lagmannsrett avsa 18. februar 2011 kjennelse med slik slutning:

« Fra Gulating lagmannsretts dom av 11 02 2011 i sak 10-084522 kan bare gjengis domsslutningen i anonymisert form, samt voteringsresultatet.

Av dommen går det fram at følgende dommere stemte for domfellelse:

Lagmann Steinar Trovåg, lagdommer Arne Fanebust og konstituert lagdommer Katrine Lillejord, og meddommer Jofrid Aalgaard.

Videre går det fram at følgende dommere stemte for frifinnelse:

Meddommerne Kirsten Harstad, Terje Marin Halmø og Bjørn Kolnes. »

(6)

Stavanger Aftenblad har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Det anføres i korthet at:

(7)

Det rettslige utgangspunkt er at rettsavgjørelser kan gjengis offentlig, og det følger av rettspraksis at det gjelder en meget høy terskel for å beslutte totalforbud mot offentlig gjengivelse. På den bakgrunn anføres det prinsipielt at det ikke er rettslig grunnlag for å nedlegge forbud mot offentlig gjengivelse av lagmannsrettens dom. Subsidiært anføres det at dommen må kunne gjengis i anonymisert form. I alle tilfelle kreves det utskrift av lagmannsrettens dom.

(8)

Stavanger Aftenblad har nedlagt slik påstand:

« Lagmannsrettens kjennelse om at dommen unntas offentlighet og at domsslutningen kun kan gjengis i anonymisert form, oppheves.

Stavanger Aftenblad gis rett til utskrift av rettsavgjørelsen. »

(9)

Påtalemyndigheten har ikke sterke synspunkter til anken. For det tilfelle at kun domsslutningen kan gjengis offentlig, anføres det at det har offentlig interesse

om frifinnelsen er enstemmig eller ikke, og om det er fagdommerne eller meddommerne som har utgjort det bestemmende mindretall.

(10)

A slutter seg til lagmannsrettens kjennelse. Det vises blant annet til at det er et særtrekk i saken at det er tale om en frifinnende dom, og at de fleste vitneforklaringene er avgitt etter fritak fra lovbestemt taushetsplikt under ankeforhandlingen som ble holdt for lukkede dører. Pressens etiske regler er ikke tilstrekkelig til å ivareta hensynet til privatlivets fred i denne saken.

(11)

A har nedlagt slik påstand:

« Begjæring om offentliggjøring tas ikke til følge. »

(12)

Den fornærmede har ved sin bistandsadvokat hatt anledning til å uttale seg.

(13)

Høyesteretts ankeutvalg bemerker:

(14)

Den angrepne kjennelsen er truffet av lagmannsretten som første instans, og ankeutvalget har full kompetanse ved behandlingen av anken.

(15)

Ankeutvalget er kommet til at anken delvis fører frem.

(16)

Det følger av domstolloven § 124 første ledd at rettsavgjørelser kan gjengis offentlig hvis ikke annet er bestemt i lov eller av retten i medhold av lov. Det samme kommer til uttrykk i EMK artikkel 6 nr. 1 og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 14 nr. 1. Formålet er å sikre offentlig kontroll med og mulighet for kritikk av rettergangen, se blant annet Rt-2007-518 avsnitt 10 og Rt-2007-521 avsnitt 12.

(17)

Etter domstolloven § 130 første ledd bokstav a, kan imidlertid offentlig gjengivelse av en rettsavgjørelse helt eller delvis forbys blant annet dersom « hensynet til privatlivets fred ... krever det ». Kravet om at rettsavgjørelser skal være offentlige er et fundamentalt rettsstatsprinsipp. Det skal derfor meget sterke grunner til for å beslutte totalforbud mot offentlig gjengivelse, jf. Rt-2007-518 avsnitt 17. I avsnitt 16 i avgjørelsen uttales blant annet:

« ...Et forbud mot offentlig gjengivelse av en rettsavgjørelse på grunnlag av hensynet til privatlivets fred må være begrunnet i behovet for å beskytte siktede, fornærmede eller andre involverte mot at opplysninger om personlige eller andre private forhold blir gjort offentlig kjent. Hvorvidt en slik beslutning skal treffes, og hvor omfattende den i tilfelle skal gjøres, beror på en avveining av allmennhetens – herunder pressens – behov for innsyn, og de berørtes interesser i at slike opplysninger ikke blir spredt. »

(18)

A, som er psykolog, var tiltalt for overtredelse av blant annet straffeloven § 193 første ledd ved å ha hatt seksuell omgang med en pasient. Frifinnelsen skyldtes at det bestemmende mindretall i lagmannsretten kom til at omgangen var et resultat av et gjensidig kjærlighetsforhold mellom partene, at den psykologfaglige behandlingen i realiteten var avsluttet da omgangen begynte, og at tiltalte uansett ikke hadde hatt den nødvendige skyld. Det følger av dette at dommen inneholder opplysninger av svært personlig art, både om tiltalte, fornærmede og deres nærmeste.

(19)

Lagmannsretten har i sin kjennelse vist til sin avgjørelse 19. oktober 2010 om offentlig gjengivelse av tingrettens dom. I den saken kom lagmannsretten til at det ikke kunne legges avgjørende vekt på at hovedforhandlingen gikk for lukkede dører, at tiltalte ble frifunnet for den alvorligste del av tiltalen, eller at saken skulle behandles på ny av lagmannsretten. Så heter det:

« Saken står i en annen stilling nå. Skyldsspørsmålets faktiske side er med endelig virkning avgjort ved lagmannsrettens dom av 11 02 2011, med det resultat at frifinnelsen blir stående. Så vel tiltalte som fornærmede har et klart beskyttelsesbehov i forhold til allmenn eksponering, og dette kan vanskelig ivaretas uten svært omfattende begrensninger når det gjelder delvis offentliggjøring av dommen. Hertil kommer at de forklaringer som er gitt for lagmannsretten og som har dannet et sentralt grunnlag for dennes avgjørelse, for de flestes vedkommende er gitt med fritak for taushetsplikt og i tillit til at de opplysninger de har gitt ikke skal komme videre. Offentlighetens interesse i saken og dommen må under disse omstendigheter ivaretas ved offentliggjøring av domsslutningen og voteringsresultatet. »

(20)

Utvalget bemerker for det første at de samme personlige opplysningene som er gjengitt i lagmannsrettens dom, i det vesentlige – og mer detaljert – allerede er gjengitt i tingrettens dom. Det faktiske hendelsesforløpet er i lagmannsrettens dom i stor grad beskrevet gjennom sitater fra tingrettens domspremisser. Det er rettskraftig avgjort at tingrettens dom skal kunne gjengis offentlig i anonymisert form. Også for tingretten var det referatforbud, og det ble gitt forklaringer etter fritak fra taushetsplikt. Utvalget kan vanskelig se at en tilsvarende offentliggjøring av lagmannsrettens dom da vil kunne gjøre stor skade.

(21)

På denne bakgrunn er det ankeutvalgets syn at de hensyn A har vist til – herunder at han er endelig frifunnet og har et behov for å legge saken bak seg – ikke er tilstrekkelig tungtveiende til at det kan gjøres unntak fra hovedregelen om offentlighet.

(22)

Offentliggjøringen må av hensyn til de berørte skje i anonymisert form. Fornærmedes og tiltaltes navn, fødselsdato, alder, bosted og

arbeids/praksissted må ikke fremgå. A har påpekt at også opplysninger om utdanningssted, autorisasjonstidspunkt, fagfelt, driftsform og varigheten av hans private praksis, er egnet til individualisering. Utvalget mener at dette også bør anonymiseres.

(23)

Stavanger Aftenblad har krevd utskrift av lagmannsrettens dom. Etter straffeprosessloven § 28 annet ledd første punktum kan enhver « kreve utskrift av en dom i en bestemt straffesak så langt som det ikke gjelder forbud mot offentlig gjengivelse av dommen, eller, dersom det gjelder slikt forbud eller utskrift nektes etter tredje ledd, innsyn i domslutningen ». Utvalget kan ikke se at noen av alternativene i unntaksbestemmelsen i tredje ledd kommer til anvendelse. Kravet må derfor tas til følge, jf. også Rt-2002-151 og forskrift om offentlighet i rettspleien § 9 for så vidt gjelder gjennomføring av innsynsretten.

(24)

Kjennelsen er enstemmig.

Slutning:

- 1. Gulating lagmannsretts dom av 11.02.2011 i sak 10-084522 kan bare gjengis offentlig i anonymisert form slik at fornærmedes og tiltaltes navn, fødselsdato, alder, bosted og arbeidssted ikke fremkommer. Tiltaltes utdanningssted, autorisasjonstidspunkt, fagfelt, driftsform og praksistid, skal heller ikke fremkomme.*
- 2. Stavanger Aftenblad har krav på utskrift av dommen som nevnt i punkt 1.*